

Andrew Abbott, *Bölüm ve Disiplin: 100. Yılında Şikago Okulu*, İstanbul: Küre Yayınları, 2014, 333 Sayfa, ISBN : 9786055383442

Coşkun GÜLLÜ*

Andrew Abbott'un Bölüm ve Disiplin adlı eseri American Journal of Sociology'nin (Amerikan Sosyoloji Dergisi - AJS) 100. yıl dönümü sayısı için 1992 yılında derginin o dönemdeki editörü tarafından 1995 yılında basılmak üzere Chicago School'un (Şikago Okulu) kurumsal temellerini ve tarihini anlatan bir yazı istemesi üzerine ortaya çıkmıştır. Böyle bir yazı talebini uzun ısrarlar üzerine kabul eden bölüm sosyologlarından Abbott yazmaya başladıktan sonra analitik tarih yazımının ve tarihsel olayların monografik yazım gerektirmesinden dolayı istenilen yazıyı yüzüncü yıl sayısına yetiştirememiştir.

AJS'nin 100. yıldönümü sayısı için hazırlanması düşünülen eserin Şikago Okulu etrafında örgünlendirilmesi amacıyla "Şikago Okulu'nun gerçekte ne olduğu" hakkında kısa bir özet yazma fikriyle başlamış ancak daha sonra genişleyerek; Şikago Okulu, okulun düşünsel mirası ve daha büyük olan disiplinle arasındaki değişen ilişkiyi ele alıp son olarak da Şikago Okulu'na ilişkin tarih yazımı hakkında bir giriş denemesiyle birbirine bağlanarak kendiliğinden bu boyutta bir esere dönüşmüştür.

Abbott' un yazısı oldukça uzun bulunarak neredeyse yeniden yazılması istenmiştir. Düşündüğü yazıyı eksiksiz olarak tamamladığında da 100. yıl sayısı iki yıl öncesinde çıkmıştır. Abbott istenilen yazıyı yazmaya başladığı sırada modern akademik yayıncılığın kurumsal yapıları hakkında ciddi tarihi araştırma neredeyse hiç yoktur. Uzun bir tarihi araştırmayla eserini yazmaya başlayan Abbott, eserini tamamladığında da Şikago Okulu'nu, Okul'un disiplindeki yerini ve Şikago Okulu'nun kurumsallaşmasında önemli bir yere sahip olan AJS'nin oluşumunu tarihsel olarak anlatmıştır.

* Araştırma Görevlisi, Celal Bayar Üniversitesi

Bu kitap Abbott'un kendi ifadesiyle, Şikago Okulu'nun doğasına ve bununla bağlantılı olarak da sosyal gerçekliğin doğasına ilişkin düşüncelere dalmak olarak kabul edilebilir. Hem kuramsal hem de pratik gerçeklik bakımından Şikago Okulu'nun bir olgu olmaktan çok bir olgu haline geliş şekli ve nasıl böyle bir olguya dönüştüğü anlatılmaktadır. Bölüm ve Disiplin'de Abbott, Şikago Okulu'nun durağan bir olgu veya sosyal ilişkilerin ya da düşünsel fikirlerin belirli bir zamanda var olan sabit bir düzenlemesi olmadığını iddia etmektedir. Abbott'a göre Okul, bu tür ilişkilerle fikirlerin geleneğinin ve geleneğin zaman içerisinde nasıl yeniden üretileceği kavramının birleşmesi sonucu ortaya çıkan bir olgudur.

AJS, 1920'ler ve 1930'larda Sosyoloji Bölümü'nü ve onun -daha ziyade eklektik bir paket olan ve adına Şikago Okulu denilen- düşünsel programını oluşturmada temel amaç olmuştur. Abbott'a göre AJS'yi anlamak, Sosyoloji Bölümü'nü anlamak anlamına geliyordu ve dahası zamanla açıkça görüldüğü üzere, disiplinin de kavranmasında temel unsurdur. Bundan dolayı Bölüm ve Disiplin, Sosyoloji Bölümü'nü ve Şikago Okulu'nu anlatırken bunların kurumsallaşmasında en büyük paya sahip olan AJS'yi de ayrıntılı olarak anlatmaktadır.

Yukarıda genel hatlarıyla bahsedilen çerçevede yazılmış olan eser yedi bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Şikago Okulu'nun bir ekol olarak oluşumuyla birlikte, Sosyoloji Bölümü'nün oluşmasını akademik ve idari kadroda süregelen tartışmalar etrafında tarihi olarak ele almaktadır. Emanuel Gaziano ile birlikte ve iki kısma ayrılarak yazılmış olan ikinci bölümün ilk kısmında, bölüm içi öğretim üyeleri arasındaki bölümün kurumsallaşmasını etkileyecek tartışmalar, ikinci kısımda da 1950'lerde bölümün gelişim süreci aktarılmaktadır. Daha sonraki üç bölümde de Şikago Okulu'nun ve bölümün kurumsallaşmasında temel saç ayağı AJS'nin farklı editoryal dönemlerdeki çeşitli yaklaşımları ve tartışmaları tarihsel olarak anlatılmaktadır. Altıncı bölümde 1970'lerdeki AJS'nin modern dönemi ele alınmıştır. Son bölümde ise genel olarak Sosyoloji Bölümü'nün son yıllardaki çıkmazlarından bahsedilmiştir.

Abbott kitabın ilk bölümünde Şikago Okulu'nun geleneğini tarihsel açıdan inceleyerek ortaya koymaktadır. Okul'un oluşumunu rastlantısal olarak kabul eden Abbott, Şikago Okulu'nun tarih yazımını, Okul'un geleneğini tarihsel olarak ele almakta ve onu bir gerçekliğe dönüştüren bazı düzenlemeleri incelemeye çalışmaktadır. Okul'un oluşumunu birçok sosyolojik akımın kesişimi olarak yeniden değerlendiren yazar, onun <varlığı'nı oluşturan sosyal güçleri dönüştürebilme yetisine bağlı olduğunu belirterek Okul'un <varlığı'na ilişkin fikirleri zihinlerde tekrar kavramsallaştırır.

Kitabın ikinci bölümü iki kısımdan oluşmaktadır. Abbott ilk olarak Şikago Okulu'nun oluşumundaki öğretim kadrosu ile bu öğretim üyeleri arasındaki siyaseti ve bölümün yapısını ayrıntılı olarak kaleme almıştır. İkinci kısımda ise 1951-1952 yıllarında bölümün kendi içinde yaptığı derin çalışmalarından,

sosyoloji için nasıl bir vizyonun inşa edildiğinden ve en nihayetinde de Birinci Şikago Okulu'nun imajını resmi hale getiren karşılıklı iletişimden bahsetmektedir.

İlk bölümde anlatılan Birinci Şikago Okulu zamanında gevşek bir sosyal <nesne> olarak ele alınan Okul, ikinci bölümde tarih yazımının derinlerine inilerek bu nesne'nin (Okul'un) kültürel kimliğinin daha sonraki Şikagolular tarafından nasıl belirlendiğini tahlil etmektedir. Bu nedenle de Soğuk Savaş sonrası dönemde Okul'un daha önceki zamanlarla birlikte tüm gelenekleri birbirine bağlanarak somut-kültürel bir nesne olarak Okul'un öğretim kadrosu içerisindeki ilişkiler, akademik ve idari işleyiş üzerinden yapılan yoğun tartışmalar ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

Kitabın üçüncü bölümünden altıncı bölümüne kadar ise AJS'nin kuruluşundan itibaren yüzyıllık tarihi belirli dönemlere ayrılarak anlatılmaktadır. Bu bölümlerde, bölümün hem bir parçası hem de ondan bağımsız kurumlarından biri olan AJS'nin Şikago Okulu içerisindeki ağsal yapısını, bölüm ile onun disiplini arasındaki ilişkilerde ortaya çıkış şekli ve tarihi ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Kitabın üçüncü bölümü, “Albion Small’ın AJS’si”nde, Şikago Üniversitesi'nin ilk başkanı William Rainey Harper'ın, Sosyoloji bölüm başkanı Albion Small'a ilk defa sosyoloji dergisinin yayımlanmasına ilişkin teklifiyle başlayan ve Small'ın otuz yıllık editörlüğüyle beraber AJS'nin kuruluşu ve bu yıllardaki tarihi anlatılmaktadır. Bu yıllar ayrıca, sosyolojinin her disiplin gibi küçük bir disiplinden ve bu haliyle sosyal refaha ilişkin bir kuram ve pratikleri hakkında bir takım iddiadan daha sonra akademik bir birim ve en nihayetinde de üniversitelerde standart bir bölüm olarak var olduğu zamanı kapsamaktadır.

Üçüncü bölümde AJS'nin Bölümün oluşumunda ve kurumsallaşmasında önemli bir yere sahip olduğu hatırlanmakta, dergi bir organizmaya benzetilerek ilk otuz yıllık süreç AJS'nin varlık kazanma ve gelişme evresi olarak görülmektedir. “Şikago Okulları'nın Dergisi AJS” başlığındaki dördüncü bölüm, derginin bir kimlik kazanarak olgunlaşmasını ve bu sürede yaşanan önemli olayları ele alarak 1926'dan 1955'e kadarki gelişmeleri aktarmaktadır. Başka bir ifadeyle, Small'ın özverisiyle 1920'lere kadar başarılı bir şekilde varlığını sürdüren AJS, bu dönemden sonra da bölümün tüm üyelerinin destekleriyle geliştirilmiştir.

Dördüncü bölümde, AJS'nin bu gelişme dönemi, dergiyi (dolayısıyla Şikago Okulu'nu) daha iyi anlamak adına tüm farklılıkları ve görüşleriyle birlikte bölüm üyeleri arasındaki ilişkiler ile dergiyi geliştirmek adına ortaya konan farklı yaklaşımlara değinilmiştir. Bu bölümde, bölüm içi yaşanan gelişmelerle birlikte derginin bu dönemde olgunlaşmasına etki eden diğer faktörlere de yer verilmiştir. 1930'lu yıllarda sosyoloji bilimi kurumsal olgunluğa erişmiş ve önemli Amerikan üniversitelerinin yarısına yakınında (100 civarında) sosyoloji bölümü açılmıştır. Bu haliyle disiplinin büyümesi ve farklılaşması

AJS'nin gelişimine önemli katkı sağlamıştır. Dönem içerisinde gerçekleşen bir başka önemli gelişme American Sociological Review'in (ASR) kurulması da AJS'nin ulusal normlara göre düzenlenmesi, rekabetçi bir ortamda gelişmesine zemin oluşturmuştur.

Kitabın beşinci ve altıncı bölümleri AJS'nin 1950'li yıllardan günümüze, derginin ulaştığı son gelişme düzeyine kadar olan dönemdeki önemli ayrıntıları ele almaktadır. Bu dönemi de ikiye ayıran Abbott ilk olarak beşinci bölümde 1955 yılı sonrasını, dergideki kurumsal değişikliklere dayandırarak AJS'nin profesyonelliğe geçiş süreci olarak tanımlamaktadır. Abbott altıncı bölümde de en nihayetinde 1970'lerden sonrasını, bir başka deyişle AJS'nin günümüzdeki düzeyiyle modern halini ve bu dönemdeki önemli gelişmeleri kapsayacak şekilde anlatmaktadır.

Abbott beşinci bölümde, AJS editörlerinden Hughes'ın son yıllarına kadar olan dönemi, AJS'nin 1955 yılı öncesini, derginin niteliği bakımından modern öncesi dönem olarak tasvir eder. Beşinci bölümde bahsedilen AJS'nin modern öncesi dönemindeki, yani profesyonelliğe geçiş sürecindeki değişiklikler ve disiplinin ulusal düzeyde yaygınlaşarak rekabetin ve tartışmaların artmasıyla birlikte derginin nasıl tamamıyla bürokratik ve ulusallaşmış bir kurum haline geldiği incelenmektedir. Bu bölümde, özellikle editörlerden Everett Hughes ve Peter Rossi'nin farklı yaklaşımları ve uygulamaları neticesinde AJS'nin geçiş süreci anlatılmıştır. Derginin editörlük uygulama esasları, değerlendirilmesi, içerik metin incelemesi ile sayısı, dergi hakem kurulu ile disiplin, yazı çeşitleri ve buna benzer diğer meseleler üzerinden yapılan tartışmalar bağlamında AJS'nin bu dönemdeki değişimi ve gelişimi açıklanmıştır.

Altıncı bölümde 1970'lerle birlikte özellikle Charles Bidwell ve Edward Laumann'ın editörlükleriyle beraber en nihayetinde AJS'nin modern dönemi anlatılmıştır. Bu dönemdeki editörlerin katkısıyla derginin yayın politikasına ilişkin tüm kavramların ve uygulamaların yerleştiği aktarılmıştır.

Son bölümde ise son yıllarda sosyolojinin bazı sosyal bilimlere bölümlerine kıyasla öğrenciler tarafından daha az talep edilmesi, hükümetlere siyaset danışmanlığı rolünü yitirmesi, bölümün kendi içerisinde birbirinden bağlantısız birimlere ayrılması ve ASD çatısı altında organik bağların zayıflamasıyla; kısaca sosyoloji, formüllerle -ampirik, kuramsal, tarihsel-bozulmaya uğramıştır. Abbott, esasında sosyolojinin sorununun öncelikle düşünsel olduğunu ifade etmekte ve yukarıda bahsedilen sorunların hepsinin esas itibariyle fikirlerin zayıflığının yansıması olduğunu belirtmektedir.

Şikago Üniversitesi yayınları tarafından 1999 yılında basılan Bölüm ve Disiplin; Şikago Okulu'nun, AJS'nin ve bölümünün temelleri ile oluşumu hakkında ayrıntılı tarih anlatımıyla birlikte önemli bir kaynak eser niteliğindedir. Küre Yayınları tarafından 2009 yılında yayın hakkı alınan eserin birinci basımı ancak 2014 yılının Ocak ayında gerçekleşmiştir. Eserin Türkçe literatüre kazandırılması uzun sürmüş gibi gözükse de, bu süre yayıncılık zorluklarıyla

ve eserin kapsamıyla birlikte düşünülecek olursa makul bulunmalıdır. En nihayetinde de bir bölümün kurulması, bir disiplinin oluşması ve bunların da monografik tarih anlatımıyla aktarımı hem sosyoloji bölümü hem de diğer disiplinler adına büyük bir kazanım olarak kabul edilebilir.